

چرا آپارتاید؟

WAR ON WANT

راهکار بلندمدت برای بحرانی که مردم فلسطین با آن مواجهند، تنها از طریق درک درست وضعیتی که طی قرن گذشته به وجود آمده و استفاده درست از کلمات برای توصیف صحیح این وضعیت امکان‌پذیر است. یکی از این کلمات، آپارتاید است.

■ آپارتاید چیست؟

آپارتاید کلمه‌ای به زبان آفریقایی به معنای «جدایی» است که در ابتدا برای توصیف سیستم تبعیض نژادی به کار می‌رفت که تا سال ۱۹۹۴ در آفریقای جنوبی وجود داشت. اصطلاح آپارتاید صرفاً ارجاعی به رژیم سابق آفریقای جنوبی نیست بلکه در حقوق بین‌الملل برای توصیف دسته‌ای از رژیم‌ها به کار می‌رود که در کنوانسیون بین‌المللی سازمان ملل متحد برای منع و مجازات جنایت آپارتاید (۱۹۷۳) تعریف شده است و بیش از صد کشور به این کنوانسیون پیوسته‌اند. این تعریف در ماده ۷ اساسنامه رم برای دیوان بین‌المللی کیفری (۲۰۰۲) اصلاح شد.

اساسنامه رم جنایت آپارتاید را اینگونه تعریف می‌کند: «اقدامات غیرانسانی... ارتکاب‌یافته در سیاق یک رژیم سازمان‌یافته، سرکوب و سلطه یک گروه نژادی مشخص بر دیگر گروه یا گروه‌های نژادی با قصد حفظ آن رژیم».

■ چرا اسرائیل را یک دولت آپارتاید می‌نامیم؟

شواهد قوی و بسیاری وجود دارد که این سیستم که توسط اسرائیل علیه مردم فلسطین تأسیس شده، با تعریف سازمان ملل از آپارتاید مطابقت دارد.

در واقع اسرائیل و سرزمین اشغالی فلسطین یک واحد سرزمینی تحت کنترل کامل اسرائیل را تشکیل می‌دهند. فلسطینی‌ها تقریباً نصف جمعیت آنجا را تشکیل داده‌اند. با این حال طبق قانون اسرائیل و در عمل، با اسرائیلیان یهودی و فلسطینی‌ها در تقریباً تمام جوانب زندگی به طور متفاوت رفتار می‌شود؛ مسکن، آموزش، سلامت، اشتغال، زندگی خانوادگی، سکونت و تردد. بسیاری از سیاست‌ها و قوانین اسرائیلی این سیستم حاکم سلطه و تبعیض نژادی را سازماندهی می‌کنند.

این جداسازی با اعمال رژیم‌های حقوقی مجزا برای اسرائیلی‌ها و فلسطینیان که در یک منطقه زندگی می‌کنند، انجام می‌شود. در کرانه باختری اشغالی، قانون مدنی اسرائیلی بر ساکنان اسرائیلی یهودی که

در سکونتگاه‌های غیرقانونی زندگی می‌کنند حاکم است، در حالی که بر فلسطینی‌های ساکن کرانه باختری قانون نظامی برقرار است.

در خود اسرائیل، ملیت مشترکی به نام «اسرائیلی» برای همه شهروندان به صورتی که یهودی و غیریهودی یکسان باشند، وجود ندارد. در عوض شهروندان به دسته‌های ملی «یهودی» که مجموعه‌ای از حقوق و امتیازات را نسبت به دسته‌های دیگر دارند یا «عرب» که در مقایسه با آنها دارای حقوق و امتیازات محدود هستند، تقسیم می‌شوند. این جدایی زمانی مورد تصریح قرار گرفت که اسرائیل قانون «دولت-ملت»^۱ را در سال ۲۰۱۸ تصویب کرد که در اصل چندین دهه تبعیض را به صورت قانون درآورد و دو طبقه بودن شهروندان را رسمی کرد.

اسرائیل اقدامات متعددی انجام می‌دهد که براساس کنوانسیون سازمان ملل در مورد آپارتاید، ممنوع است. از جمله:

■ انتقال اجباری فلسطینی‌ها برای فراهم کردن امکان سکونت‌های غیرقانونی اسرائیلی‌ها

■ جلوگیری از بازگشت فلسطینی‌ها به خانه‌ها و زمین‌های خود (از جمله میلیون‌ها پناهنده در تبعید)

■ محروم‌سازی سیستماتیک و جدی فلسطینی‌ها از حقوق بنیادین بشری به‌خاطر هویت آنها

■ نقض حق آزادی تردد و سکونت فلسطینی‌ها (مخصوصاً و نه محدود به فلسطینی‌ها در نوار غزه)

■ قتل، شکنجه، زندانی کردن غیرقانونی و دیگر محروم‌سازی‌های جدی از آزادی فیزیکی

■ تعقیب فلسطینی‌ها به‌خاطر اعتراض آنها به آپارتاید

■ کمیته‌ها و مقامات رسمی سازمان ملل در مورد اسرائیل و آپارتاید

رفتار اسرائیل با فلسطینی‌ها مرتباً توسط گزارشگران ویژه سازمان ملل درباره وضعیت حقوق بشر در فلسطین به‌عنوان شاهی بر وجود یک سیستم آپارتاید فعال مورد ارجاع قرار گرفته است. برای مثال: «ریچارد فالک»^۲ پروفیسور بازنشسته رشته حقوق در دانشگاه پرینستون و گزارشگر ویژه سازمان ملل از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۴، گزارشی به شورای حقوق بشر سازمان ملل نوشت مبنی بر اینکه اسرائیل محکوم به تبعیض نژادی، آپارتاید و شکنجه طی «سرکوب سیستماتیک» مردم فلسطین شده است.^۳

«جان دوگارد»^۴ پروفیسور حقوق اهل آفریقای جنوبی و گزارشگر ویژه

سازمان ملل قبل از فالک، پژوهشی مفصل در سال ۲۰۱۳ نوشت درباره اینکه آیا اتهام آپارتاید به اسرائیل صحیح است و چنین نتیجه گرفت: «براساس ماهیت سیستماتیک و سازمان‌یافته تبعیض نژادی موجود، قطعاً ادله قوی برای این نتیجه‌گیری وجود دارد که یک سیستم آپارتاید در سرزمین اشغالی فلسطین رشد کرده است. اقدامات اسرائیل در سرزمین‌های اشغالی نه تنها یادآور و در برخی موارد شدیدتر از آپارتاید آفریقای جنوبی است، بلکه در راستای نقض ممنوعیت قانونی آپارتاید می‌باشد.»

کمیته حذف تبعیض نژادی سازمان ملل در سال ۲۰۱۲ اسرائیل را به‌خاطر به‌کارگیری «دو نظام حقوقی کاملاً مجزا و مجموعه‌ای از اصول و نهادها برای اجتماعات یهودی مستقر در سکونتگاه‌های غیرقانونی از یک سو و جمعیت فلسطینی ساکن دهکده‌ها و شهرهای فلسطینی از سوی دیگر» مورد انتقاد قرار داد. این کمیته اظهار کرد «مشخصاً به دلیل نادر بودن جداسازی دو گروه که در سرزمین یکسان زندگی می‌کنند، اما از استفاده برابر از جاده‌ها و زیرساخت‌ها یا دسترسی برابر به منابع آبی و خدمات اساسی بهره‌مند نیستند، بهت‌زده است.» همچنین این کمیته از اسرائیل خواست تمام سیاست‌ها و فعالیت‌های «جداسازی نژادی و آپارتاید» را که بر مردم فلسطین تأثیر می‌گذارد، حذف کند.^۵

در مارس ۲۰۱۷، کمیته اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل برای آسیای غربی، گزارشی به نام «فعالیت‌های اسرائیل در برابر مردم فلسطین و مسئله آپارتاید» منتشر کرده و در دستور کار خود قرار داد. این گزارش نتیجه‌گیری می‌کند که «براساس شواهد قوی و بسیار، اسرائیل محکوم به جنایت آپارتاید بوده» و خواستار اقدام سریع برای مخالفت با آن و توقف آن می‌شود. این گزارش همچنین پیشنهاد می‌کند که دولت‌های ملی و کنشگران جامعه مدنی از ترک مراوده، خروج سرمایه و فعالیت‌های تحریمی در واکنش به رژیم آپارتاید اسرائیل حمایت کنند. در سال ۲۰۱۹، کمیته حذف تبعیض نژادی سازمان ملل تحقیقاتی درباره یک شکایت رسمی توسط دیپلمات‌های فلسطینی آغاز کرد که آیا اسرائیل کنوانسیون منع هرگونه تبعیض نژادی را نقض کرده است یا خیر؟ زیرا اسرائیل این کنوانسیون را در سال ۱۹۷۹ امضا کرده است. به طور خاص، ماده ۳ این کنوانسیون جداسازی نژادی و آپارتاید را منع می‌کند.

در سال ۲۰۱۹ «مایکل لینک»^۶ گزارشگر ویژه فعلی برای سرزمین‌های اشغالی فلسطین بیان داشت که انضمام رسمی بخشی از کرانه باختری